

ภูมิปัญญาด้านอื่น ๆ

นอกจากภูมิปัญญาด้านการใช้ภาษา และภูมิปัญญาด้านการสอนแล้วยังมีภูมิปัญญา
ด้านอื่น ๆ ที่ปรากฏในบทเกี่ยวจ้ออีกหลายด้านที่น่าสนใจ คือ ภูมิปัญญาด้านความเชื่อ ภูมิ
ปัญญาด้านการสร้างอารมณ์ขัน และภูมิปัญญาด้านการเชื่อมความ ภูมิปัญญาทั้ง 3 ด้านดัง
กล่าว จำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาด้านความเชื่อ

ความเชื่อ คือ การยอมรับว่าสิ่งหนึ่งสิ่งใดมีอยู่จริง เป็นจริง ความเชื่อที่ปรากฏในบท
เกี่ยวจ้อจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ และความเชื่อในหลัก
ธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ดังนี้

1.1 ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ

ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติคือ การยอมรับว่าสิ่งเหนือธรรมชาติมีจริง ความเชื่อใน
สิ่งเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในบทเกี่ยวจ้อคือความเชื่อในวิญญาณ และเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์
รวมทั้งอำนาจของโชคชะตา เช่น

“เรารักชาติศาสนาภักดิ์รัยชาตินั้น

ขออำนาจศักดิ์สิทธิ์ฤทธิไกร

“อันสัจจะความจริงผมขออ้าง

ถึงตัวตายความจริงไม่ทิ้งที่

คือพันท้ายนรสิงห์ผู้เสี่ยงสัจ

ยังเตือนใจไทยทุกวันอันจำรูญ

มิเคยพรั่นหวั่นหวาดกับชาติไหน

ให้ชาติไทยยืนอยู่คู่ฟ้าดิน”

(ฉิ่ง อรมต)

ให้นายนางเห็นประจักษ์เป็นสักขี

ประวัติมีเมืองไทยยังไพบูลย์

ติดประวัติอยู่ไฉยยังไม่สูญ

เกือก่อกุลเกียรติก็องแหลมทองนาน

- สละชีพไว้ชื่อ โดยชื่อสัตย์
 ขรอยเทพเทวีญคลบันดาล
 มีประวัติของชาติเป็นมาตรฐาน
 ให้ชื่อท่านเด่นอยู่คู่ฟ้าดิน”
 (ฉันทน์ อรมุด)
- “คารารายคล้ายเทพเสชาเขียน
 วกวนเวียนกนกกลายมากหลายสิบ”
 (ประทุม เสียงชาย)
- “ใครประดับจับประดิษฐ์คิดแปลกใจ
 เทพองค์ใดเอาคารามาเรียงราย
 ล้วนแต่ศิลปะเทวสถาน
 ความนับล้านหลากสีมีมากหลาย”
 (ประทุม เสียงชาย)
- “ใสสูงส่งอยู่ในคงคินแดนปราชญ์
 ผู้ฉลาดเฉลียวเลิศประเสริฐศิลป์
 เรื่องที่ชั่วให้หายลงได้แผ่นดิน
 ให้ศิลปินรู้ซึ่งถึงอินทร์พรหม”
 (แปลก มนตรี)
- “สิทธิเสรีมีทุกถนนวิถี
 นอกจากมีหรือจนสุขหม่นหมอง
 ทุกชีวิตผัดกันตามครรลอง
 ชะตาของคนเราไม่เท่ากัน”
 (ฉันทน์ อรมุด)
- “เหยียดหยามชาติศาสน์กษัตริย์จัดเป็นพาล
 จะแหดกลาญเทพสาปแข่งทุกแห่งหน”
 (แปลก มนตรี)
- “ริมสายน้ำสำป้าค่าลงแล้ว
 วิเวกแว่ววังเวงดังเพลงสวรรค์
 เพียงชอทรงองค์อินทร์พิณคนจรรพ์
 มากล่อมขวัญชาวสำป้ายามค่ำคืน”
 (ฉวี ทิพย์วารี)
- “ชีวิตคนจนมีผู้ตีโพร
 บ้างยากไร้บ้างมั่งมีที่มาตรฐาน
 อาศัยโชคแต่ละคนคลบันดาล
 ให้เบิกบานหรือเศร้าโศกโชคชะตา”
 (กั้น ทองหล่อ)
- “หนังสือเล่มเรากวามุ่งในแนวศิลป์
 ทิ้งให้สิ้นเรื่องสกปรกตลกหาญ
 บรรณครูผู้เป็นบูรพาจารย์
 ทิพย์วิญญูญาณท่านจะได้สบายใจ”
 (ฉันทน์ อรมุด)

“สิ่งจะกิริยั้งวะกาลี

เคชะคุณบุญฤทธิ์พิชิตมาร

องค์อินทร์พรหมมัยยักษ์อันศักดิ์สิทธิ์

ช่วยคุ้มกันจัญไรไทยทุกคน

ขอคำริตั้งสัจจอธิษฐาน

อีกเทพท่านเทวัญในชั้นบน

ผู้ทรงฤทธิ์เรืองแรงทุกแห่งหน

ทั่วมณฑลแหลมทองของคนไทย”

(ฉันทน์ อรมุต)

“เทพทุกองค์ผู้ทรงคุณบุญฤทธิ์

เมื่อสิ้นเคราะห์เพราะบุญเข้าจุนเจิม

พร้อมศักดิ์สิทธิ์ทุกองค์โปรดส่งเสริม

แล้วไทยเริ่มไชโยมโหฬาร”

(ฉันทน์ อรมุต)

ยังมีความเชื่อเรื่องวิญญาณ ซึ่งมีส่วนปลีกย่อยแตกต่างออกไปจากที่กล่าวมาแล้วข้าง
คือ เชื่อว่าวิญญาณจะล่องลอยอยู่ในหมู่ดาว ทุกคืนจะมีวิญญาณเหล่านี้จุดจากสวรรค์มาอุบัติใน
โลกมนุษย์ ซึ่งหากมีคนทักจะทำให้เข้าห้องผิดไป ดังปรากฏในบทเกี่ยวกับจ้าว

“กับพวกหนึ่งตำนานว่าวิญญาณทิพย์

จะเวียนวนปนอยู่ในหมู่ดาว

แม้ผู้ใดใคร ทักมักผิดห้อง

คำคนก่อนหลอนเราเล่นหรือจะเป็นตำรา

เราเกิดหลังฟังเขาหลอกบอกว่าบาป

โบราณว่าฟ้าคนองก็ต้องฟัง

ทุกราศรีต้องมีวิญญาณทิพย์

แต่เรื่องอะไรเราจะสนใจกับวิญญาณ

ที่ลอลิบแรมร้างอยู่กลางหา

ก่อนจะเข้าสู่ห้องของมารดา

เหมือนหนึ่งต้องเสียงสาปบาปหนักหนา

เราเกิดมาท่านผู้เฒ่าเล่าให้ฟัง

เขาจะปราบพวกปากบอนแสร้งสอนสั่ง

คอยระวังเหตุสังเกตุการณ์

เที่ยวลอลิบร่วงฟ้าปาฏิหาริย์

จงคุณิทานหนึ่งตะลุงกันให้รุ่งเรือง”

(ฉันทน์ อรมุต)

1.2 ความเชื่อในหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา

ความเชื่อในหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา คือ การยอมรับว่าหลักธรรมนั้น
เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีลักษณะเป็นสัจธรรม และจริยธรรม คือ เป็นความจริง
และสิ่งดีงามอันประเสริฐตลอดกาล ผู้รู้และปฏิบัติตามย่อมได้รับผลจริง ประสบความสุข
ความเจริญจริง

ความเชื่อในหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในบทเกี่ยวกับ จ้านกได้
ดังนี้

1.2.1 ความกตัญญูต่อบุคคลที่เป็นเครื่องหมายของคนดี เช่น

“กตัญญูต่อบุคคลที่แสนดีเลิศ
เป็นรากแก้วขวัญคนของคนที่
เป็นรากแก้วขวัญคนของคนที่
เป็นเครื่องเซ็ดหูสง่าเป็นราศี
ทำเช่นนี้ไม่ผิดอย่าปิดบัง”
(ฉันทน์ อรมุค)

1.2.2 ความสามัคคีก่อให้เกิดความสุข เช่น

“ศาสนาสัมพันธ์กันเกิดทาน
อยู่ในแผ่นดินไทยไม่ร่วมก้อ
พระมหากษัตริย์ชาติศาสนาสถาบัน
เหมือนเกิดมารดาเดียวกัน
แตกติดต่อพงศ์เผ่าเป็นเหล่าหลั่น
ไม่แยกกันมั่นคงจงเจริญ”
(กั้น ทองหล่อ)

1.2.3 ความเมตตาเป็นธรรมอันวิเศษ เช่น

“ไทยจีนงามพราหมณ์นี้โคจรฝรั่งแขก
ยึดแนวทางสร้างสันติวิธี
อย่าแบ่งแยกร่วมรักกันฉันพี่น้องพี่
ชาวโลกมีมนต์วิเศษเมตตาธรรม”
(พ่วง บุชรารัตน์)

1.2.4 บัณฑิตจะไม่ประมาทในการทำความดี เช่น

“วันหนึ่งหนึ่งพึงทำอะไรบ้าง
ทั้งคุณงามความดีมีเมตตา
ในเรื่องสร้างหลักฐานการศึกษา
จงเสาะหาสร้างสมนิมิติน”
(แปลก มนตรี)

1.2.5 บัณฑิตย่อมรู้จักคิดพิจารณา เช่น

“อันยศศรีมีศักดิ์นักศึกษา
ทางที่ตีชั่วทั่วไปอะไรเป็น
ชั้นปัญญาชนอยู่คงรู้เห็น
สิ่งที่เด่นหรือที่ดับย่อมรับรู้”
(ฉวี ทิพย์วารี)

1.2.6 บัณฑิตย่อมรู้จักตน เตือนตน เช่น

“เราเกิดมาเป็นคนคนไหนหัว
อย่าทำตัวเยี่ยงสัตว์เดรัจฉาน”
(รุ่งฟ้า แสงทอง)

“อันธรรมะคืออริผู้ตีหน้าตีตน
เกิดเป็นคนควรสรรคร์สร้างแต่ทางดี”
(กั้น ทองหล่อ)

1.2.7 อธิปไตย 4 ทำให้เกิดความสำเ็จ เช่น

“ธรรมทั้งสี่ที่ศักดิ์สิทธิ์อธิปไตย
ถ้ายึดได้เป็นหลักจักช่วยค้ำ
มีอำนาจผูกคักคองจักรหัน
ให้ผู้นั้นเสร็จสมอารมณ์ป่อง”
(ช่วง อินทสระ)

1.2.8 บัณฑิตย่อมมีสัจจะ เช่น

“ชาติบัณฑิตคิดดีจะมีจน
คำของคนรักษาคำเป็นสำคัญ”
(แปลก มนตรี)

1.2.9 สรรพสิ่งล้วนเป็นอนิจจัง เช่น

“อันรูปสังขารของไม้เหียง
จะหลีกเลี้ยงวิญญูะสังขาราสุดฝ่าฝืน”
(กั้น ทองหล่อ)

“อันสังขารการเกิดแก่แน่นอนนั้ก
วิญญูจักรความจริงทุกสิ่งสรรพ”
(แปลก มนตรี)

“เมื่อกลั่นบานก้านกั้แห้งแมลงก็กั้ค
ถูกสมพัดกั้กั้หน้ารักหวัง
สิ่งเหล่านี้ไม่จรั้งเรื่องทั้งปวง
ต้องโรยร่วงเกลื่อนกลาดลงคาศคิน”
(กั้น อรมุด)

1.2.10 พระรัตนตรัยเป็นสรณะอันอุดม เช่น

“ว่าพุทธัสสะบูชาเป็นปฐม
เอกอุคมอมตะสามประการ”
ธัมมัสสะสังฆัสสะบูชาชม
(ลิว กิพษ์วารี)

1.2.11 เบญจศีลเป็นสิ่งที่ควรเว้น เช่น

<p>“ศีลข้อหนึ่งปาณาไม่ฆ่าสัตว์ อินทรีย์สันของเขาย่าเอามา อันตูกเมียของเขาราย่าคิด เมียของเขาเอาไม่ได้เราย่าหมายโยเย ข้อสุราพระท่านห้ามขามันเมา</p>	<p>อทินนาว่าไว้ชัดตัดปัญหา ข้อที่สามพระสอนว่าละกาม ย่าทำจิตคิดแต่ได้จะไขว้เขว การให้เล่ห์ผัดข้อมุสาวาหลอกหลวง ชีวิตเราผิดพลาดลงจงรักห่วง” (กัณ ท่องหล่อ)</p>
--	---

1.2.12 ไม่ควรคบพาล ควรคบบัณฑิต เช่น

<p>“ควรจดจำตามคำคนโบราณ กับบัณฑิตคิดคบพบลาภผล</p>	<p>คบคนพาลพาลจะพาไปหาเดา “ไม่นำคนตกคตมลงหลุมเหว” (กัณ ท่องหล่อ)</p>
--	---

1.2.13 ความมีอายุ วรรณะ สุขะ พละ เป็นพรอันประเสริฐ เช่น

<p>“บุญร่วมจิตมิตรร่วมจุดพุทธศาสน์ จัดตาโรธัมมวาระหันดี</p>	<p>นับโอมาคำสอนรับพรสี่ ให้ท่านมีอายุวรรณะสุขะพลัง” (เอื้อ ทิพย์วารี)</p>
--	---

1.2.14 หิริโอตตปเป (ความละอายบาป ความเกรงกลัวบาป) เป็นธรรมค้ำครองโลก

เช่น

<p>“ขาดเมตตาหิริโอตตปเปด้วย</p>	<p>ละโมภช่วยกาลิจึงยิ่งใหญ่” (เสริมศิลป์ ศ. กัณ ท่องหล่อ)</p>
---------------------------------	--

1.2.15 ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา, การเว้นชั่ว การทำความดี การทำจิตให้บริสุทธิ์) เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา เช่น

<p>“สัพพปาปัสสะอะกะระณัง สจิตตะปริโยทะสุภายิต</p>	<p>กุศลสั่งลัสสุบสัมปทา เป็นหัวใจของพระศาสนา” (กัณ ท่องหล่อ)</p>
--	--

1.2.16 การศึกษาคือความเจริญงอกงาม เช่น

“บ้านเมืองใดไพศาลการศึกษา
ย่อมหรูหราขึ้นมากเป็นรากฐาน
ราษฎรจรัสรัฐเจริญขึ้นเกินการ
ก็บันดาลสุขใสวงค์ใหญ่ล้น”
(ฉันทน์ อรมต)

1.2.17 การกระทำกรรมใดไว้อย่าได้รับผลกรรมนั้น เช่น

“จงเชื่อกรรมทำมาแต่อดีต
ลิขิตชีวิตทางชีวิตเป็นปริศนา”
(กั้น ทองหล่อ)

1.2.18 พระธรรมเป็นสิ่งที่เลิศในโลก เช่น

“เป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา
ก็นับว่าชาติเกิดเลิศเหลือหลาย
สิ้นสวยด้วยแววพราวแพรวพราย
สวยยังไม่เท่าสีย้อมจีวร
รสอะไรในโลกนี้ที่ใสสด
ไม่เหมือนรสของพระธรรมคำพระสอน
เสียงอื่นใดที่ไฉ่คังหังคินคอน
ไม่ถาวรเหมือนเสียงธรรมล้ำโลกา
แสงอะไรใสสว่างกลางทวีป
ไม่เทียบประทีปปัญญารธรรมล้ำโลกา
เหลือประมาณการประเมินเกินราคา
เอนกก่อนนั้นคุณบุญบารมี”
(แปลก มนตรี)

1.2.19 นิพพานเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา เช่น

“อันบุญญาบารมีชื่อไม่ได้
ต้องชวนชายสมสร้างทางกุศล
ให้บุญพาสาวาสานำคำจุนคน
บรรลุผลล่วงลับเข้านิพพาน”
(กั้น ทองหล่อ)

“อันรูปร่างสังขารของไม่เที่ยง
จะหลีกเลี้ยงวิฎฐสังขาราสุดฝ่าฝืน
อันเกิดแก่เจ็บตายไม่กลับคืน
เรายังขึ้นทำชั่วจะมัวเมา
เสียทีที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์
ผลที่สุดต้องหิวโซช้าโง่เขลา
จงยึดเอาพระนิพพานสำราญรมย์”
(กั้น ทองหล่อ)

2. ภูมิปัญญาด้านการสร้างอารมณ์ขัน

การสร้างอารมณ์ขันในบทเกี่ยวจ้อใช้กลวิธี ใช้คำ 2 แฉ่ 2 มุม มุมหนึ่งตีความตรงตัว อีกมุมหนึ่งมีความหมาย ไปในทางเพศ

การสร้างอารมณ์ขันโดยกลวิธีใช้คำ 2 แฉ่ 2 มุม เช่น

“นกเขาคู่คู่ขันกระชั้นเสียง	ฟังสำเนียงเคียงสำนวนเสียงหวานหวาน
พอได้ยินเสียงนกพิทิตมันพิศดาร	เป็นคำขานของวิหคแม่นางนกกพิทิต
นกกพิทิตมันต้องมีทั้งเมียและผู้	เฝ้าเคียงคูมิได้ห่างกับแม่นางปักขิม
พี่ขึ้นจิตเฝ้าชมชิดนางพิทิต	ยามดึกบ้านฉะนี้สักก็ทีละพิทิต
ฟังเสียงนกเหมือนในหัวอกพี่เป็นมาย	มิได้กำกอดเกยเซยสนิท
เมื่อยามดึกก็กลิ้งถึงนางนกกพิทิต	มาให้พี่ชื่นจิตเถิดพิทิตพิทิต”

(ประไพ ส. หนองน้อย)

“สรรพสัตว์มากมายหลายประเภท	สัตว์วิเศษคือมนุษย์รู้สุดสิ้น
หาชาติมีกำลังดังคชินทร์	จะขุดดินสี่ไฟไปทั้งวัน
รวมเรียวแรงแข็งขันวันยังค่ำ	อาทิตย์อำหุคุณนอนพักผ่อนผัน
ตูกไม่ทันหลับกลับคิดกิจสำคัญ	หวังรวยทันเพื่อนบ้านจึงทำงานกลางคืน
คนทำกล้านักกลัวมัวไม่ได้	ถึงเก็บไข้อยู่มั่งก็ยังขึ้น
ทำกลางวันขันคำแล้วมาทำกลางคืน	กลางดึกคืนทนเหนื่อยทำเรื่อยไป
เมียก็ไม่นิทราตั้งหน้าชวย	พร้อมใจด้วยสองคนเหงื่อหล่นไหล
ที่ต้องการงานงามยอมตามไฟ	คนอาศัยมานอนบ้านก็งานยังทำ
สัตว์กาไก่หงส์ห่านทำงานไม่ได้	มนุษย์นี้ร้ายทำการคึกคิกแล้วจำ
สร้างเบาะหมอนมุ้งมานทำงานประจำ	เครื่องมือทำพลเมืองเราเพียงฟู
เด็กเด็กเหยเจ้าจนนอนแต่หัวค่ำ	อย่างที่ยิวร่าเหี่ยวร้องให้ก้องหู
คุณพ่อแม่แก่กล้าเอ็นดู	ทำหัดลูกสักพักเด็กเหยค้อยลักมอง
เห็นอะไรอย่าทกรักพ่อแม่	ถ้าเราแลเขาเห็นเตียวหลังจะเป็นหนอง
ทำนอนกรนอออาหนวยตามอง	ล่อยบอกน้องน้อยใหญ่ก่อนไปโรงเรียน
พบครูหญิงหญิงหวงวิ่งไปค้ำับ	ว่าครูรับครูขาคูอย่าเขียน
ถ้าเป็นครูสาวสาวเล่าให้เนียน	ถ้าครูเขียนครูน่าน้ำรับรอง”

(ฉิ้น อรมต)

3. ภูมิปัญญาด้านการเชื่อมความ

การเชื่อมความ คือ การนำความคิดหรือเนื้อความหลาย ๆ อย่างมาต่อเชื่อมกัน ทำให้เกิดเรื่องราว เกิดวรรณกรรมขึ้น การเชื่อมความและความสามารถเชื่อมความให้ประสานสัมพันธ์กันอย่างมีเอกภาพ จึงเป็นองค์ประกอบและเป็นภูมิปัญญาที่สำคัญยิ่ง ต่อการสร้างสรรคัวรรณกรรม

การเชื่อมความที่ปรากฏในบทกวีจอกจำแนกได้ 3 ลักษณะสัมพันธ์กัน คือ

3.1 เชื่อมความโดยยกวิสัยหรือธรรมดาโลกมาอ้าง แล้วสรุปปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นเช่นนั้น ปรากฏในบทกวีจอกหลายบท เช่น

“ขึงปากมีมีแหวทึงหวาง	สงวนร่างสงวนศักดิ์รักทางหัว
สัญชาติหงสังจะต้องลงเล่นสระบัว	ไม่พาตัวลงตบจมพิษภัย
เป็นมนุษย์สุดที่รู้ดีชั่ว	ไม่พาตัวลงหม่นลมเหลวไหล
ไม่สำสอนทางเพศเอดส์ห่างไกล	หัวเมืองไทยเอดส์มากมีทวิคุณ”

(แปลก มนตรี)

“วิสัยเสียรักป่าปลารักน้ำ	ราชสีห์รักสำไม่ทำเฉย
หญิงกับวัวเอาจักต้องเงย	ตีฆาตชนตีฆาตหาย่าทรนง
บ่าวกับสาวเข้าใกล้เขาไม่เชื่อ	เหมือนอย่างเนื้อกับพยัคฆ์มักประสงค
เพราะธรรมชาติเสกสรรคไว้มั่นคง	ไม่สิ้นหลงสั้นโลกตะโอบเมา”

(ฉันทน์ อรุณ)

“บุปผาผกกลีบกำบานกระจาย	บ้างร่วงรายหล่นไปรอยโรยละออง
แมตงภู่มู่พวกภมรมมาศ	ไม่เคลื่อนคลาดคคั้งเกล้าเป็นเจ้าของ
พอกลิบร่วงโรยราไม่น่ามอง	เข้าทำนองคำโบราณท่านเปรียบปราย
ว่าดอกไม้สวยสดเมื่อหมดกลีบ	ก็จะสิ้นภุมรามาโอบฉาย
หญิงเสียตัวมัวมีราศีกาย	ชายไม่หมายชูปเสียงเคียงประคอง”

(ฉันทน์ อรุณ)

“หลงอะไรในมนุษย์ที่สุดหลง	หลงรูปทรงสาวสวยด้วยสงสัย
ถ้าหลงเมียตีแม่ที่นั่นแน่ใจ	มักห่างไกลแม่พ่อก่อเกิดกาย
หลงสมบัติพัสดานมีการปลื้ม	มักหลงลืมพี่น้องต้องแค้นหน่าย

แย่งสมบัติฟ้องร้องต้องวันวาย
 หลงลัทธิต่างชาติลึกลับศาสนา
 หลงติดยาตาหันสิ่งบันทอน

ถ้าหลงกายลึ้มแก่นั้นแน่นอน
 ลึ้มพุทธราวจะนั่งคำสั่งสอน
 ลึ้มสังวรทุกอย่างทางที่ดี”
 (แปลก มนตรี)

3.2 เชื่อมความโดยยกวิสัยหรือธรรมดาโลกมาอ้าง แล้วสรุปปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่า
 เป็นตรงข้าม ปรากฏในบทเกี่ยวจอหลายบท เช่น

“สามฤดูราศียังมีกลับ
 อาทิตย์ลับเที่ยงเย็นเช้าเห็นพลัน

ฟ้ายับผันอยู่ยังรู้ผัน
 ความรักฉันดับสลายไม่คลายคืน”
 (ฉันทน์ อรนุต)

“ดาวกันซึ่งตั้งช่วงสี่ดวงแจ้ว
 ธรรมชาติประหลาดล้ำเกินคำชม
 ละเอียคอ่อนช้อยชดงดงามแฉ่
 เช่นดาวน้อยลอยฟ้านภาพาน
 ไม่หันเหียนเปลี่ยนผันคืนวันล่วง
 มนุษย์ดับลับหายกันหลายคราว

เป็นเกร็ดแก้วฝังแนมแซมผสม
 ให้เหมาะสมวิจิตรพิสดาร
 มนุษย์แปรเติมต่อกี่ไม่ผ่าน
 นานเท่านั้นยังแจ่มแสงดวงดาว
 ยังไม่ร่วงจากฟ้าเวหาหาว
 แต่ดวงดาวยังเด่นอยู่เช่นเดิม”
 (ประทุม เสียงชาย)

“คิดถึงคู่อ่อนนอนนุ่มแนบ
 มาอยู่เดียวเปลี่ยวเปล่าเศร้าทรวงตรอม
 หลงคัมพาคาหันมีวันเห็น

ไม่ได้นอนอ่อนนุ่มแนบนอน
 ขาดคู่ก้อมอยู่ใกล้ไม่บายใจ
 ย่ำหลงเป็นสิ่งที่ห้อมวันนั้นไม่ไหว”
 (แปลก มนตรี)

“หลงทิศทางกลางป่าไม่ซ้ำหลบ
 หลงสตรีมีเสน่ห์เล่ห์กลการ
 เจริญงานวิชาไม่ถาวร
 อย่างหลงของงคิดคิดทะนง

หลงหาพบทางเก่าที่เราผ่าน
 มิเห็นนานมนตรีคลายทำลาถลง
 ล้อหลอกหลอบเขื่อนพ่ายแล้วคลายหลง
 ล้ำสูญพวงหลงคิดคิดจนตาย”
 (แปลก มนตรี)

“เมื่อยามค่ำน้ำค้างลงพร่างพรอม
ลมพัดผ่านหนาวหวนมาติดตึก
ถ้านิ่งหน้าจะไม่หายหนาวเศร้าใจจ้ะ
นั่งคิดน้องต้องนึกไม่คิดมาก
คิดถึงจริงยิ่งวันใดไม่ได้เจอ
วิสัยชายหมายหลงตรงหญิงหนึ่ง
อย่าประสงค์หลงผิดเสพติดศยา

ที่ไ้ร่่มเงาไม้ได้แบ่งบัง
จงณิกนึ่งแนบเนื้อเพื่อนายหนึ่ง
จิตกว้างก็ขงพะวงด้วยหลงเรอ
อิ่งฮามยากพียงหลงอนงค์เสมอ
นอนละเมอเพื่อฝันรำพันนา
วิสัยผึ่งก็หลงพงบุปผา
มันจะพาให้ฉิบหายหลายประการ”
(แปลก มนตรี)

บุญคู่บาปหยามมืออยู่คู่สะเอียด
พระอาทิตย์สถิตอยู่คู่กลางวัน
เท็งคู่จริงหญิงคู่ชายทนายคู่รัก
ผัวคู่เมียเคลือบคลอเคล้าฝ้าชมชื่น
อย่าสาส์นทางเพศเชื้อเอคส์ร้าย
เมื่อมีกรรมนั้นคิดบุตรสุดพะวง

“โลกเรานี้มืออยู่ของคู่กัน
รักคู่เกลียดคนรักอยู่คู่สวรรค์
ส่วนพระจันทร์นั้นอยู่คู่กลางคืน
สิ่งไหนจักขาดคู่มักคู่ฝืน
อย่าเป็นอื่นรักกันไว้ให้มั่นคง
ถล่่ากายเห็นแก่ตัวเมียบัวผวง
ก็ตกลงเศร้าเสียใจไปจนตาย”
(แปลก มนตรี)

“อาทิตย์วักตกว่าดับดับเหลือมเงา
สิ้นแสงโสมโลมราตรีไม่ลีลา
ล้วนหลากสีนีออนสะท้อนแสง
นำเอ็นดูหมุ่มแมลงแหล่งท่าสาย
เรามนุษย์เกิดมาในหล้าโลก
แสนประเสริฐเลิศวิซาทกว่าสัตว์ใด
รู้สิ่งที่ดีชั่วของมิ้วเมา
อนุชนของชาติสามารถมอง

เอเชียเรามีคิดทุกทิศา
แต่ไฟฟ้าแสงสว่างกระจ่างฉาย
มวลแมลงหลงสีมีมุ่งหมาย
ต้องมาตายด้วยเพลิงเพราะเพลิงไฟ
ย่อมมีทุกข์สุข โศกคามวิสัย
มีจิตใจสำนึกครีตริกตรอง
ไม่นำเอาของผิดมาติดศมอง
ไม่หลงหลงเหมือนแมงเม่าเข้ากองไฟ”
(แปลก มนตรี)

ร.8 เชื่อมความโดยการเปรียบเทียบ คือ เปรียบของสิ่งหนึ่งว่าแตกต่างกับอีกสิ่งหนึ่ง
ทั้ง ๆ ที่มีลักษณะร่วมกัน เช่น

“ประเทศไทยมีธรรมนำประเทือง	ชาติรุ่งเรืองวัฒนธรรมประจำไทย
ประเพณีดีงามความประณีต	รอยจารีตจรรโลงไว้หลายสมัย
เพราะเรามีศีลธรรมประจำใจ	ไม่หลงไหลของนอกมาหลอกเรา
ประเพณีแฟชันตะวันตก	สิ่งสกปรกเลวทรามอย่าตามเขา
การฟรีเซ็กส์เด็กไทยอย่าใจเบา	จะนำเอาเอคส์ติตเป็นพิษภัย”
	(แปลก มนตรี)

